

[DOI: 10.71138/turkav.1569976](https://doi.org/10.71138/turkav.1569976)

Antakya Surlarında Bir Norman: Taranto Kontu Bohemond*

Umut BAŞAT | [0000-0002-9327-0135](https://orcid.org/0000-0002-9327-0135) |
umutbasat@windowslive.com

Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye
ROR ID: <https://ror.org/00dbd8b73>

Öz

Ortaçağ'ın en büyük hadiselerinden biri olan Haçlı Seferleri, Yakındoğu'nun neredeyse tamamını etkilemiş, siyasi yapıyı değiştirmişti. Antakya şehri de bu değişimden etkilenmiş, birinci Haçlı Seferi'nin hedef şehirlerinden biri olmuştu. Uzun bir kuşatmadan sonra ele geçirilen kentte Taranto Kontu Norman Bohemond'un idaresinde bir devlet kurulmuştu. Uzun bir kuşatma ve çetin mücadeleler sonucunda kenti ele geçiren Bohemond, İtalya'ya gitmek üzere şehri terkettiği 1104 yılına kadar Antakya'da vâ olma mücadelesi vermişti. Bu vâ olma mücadelesini Bohemond'un gözünden takip etmek ve şehir merkezli bir anlatı sunmak bu makalenin ana amacıdır. Zira Türkiye'deki Haçlı çalışmalarının bugün geldiği noktada Haçlı seferlerini baş kahramanlarının gözünden okuma çalışmaları henüz çok yenidir ve bu makale de bu problemden yola çıkmaktadır. Bu çalışma, anlatıldığı dönemin birinci el kaynaklarına dayanmaktadır. Dönem kaynaklarının aktardığı bilgiler derlenmiş ve konu bütünlüğü içinde kurgulanmıştır. Makale, Bohemond'un askerî kariyerinin erken dönemindeki başarısız girişimlerinden başlayarak, Bizans İmparatorluğu'na karşı kazandığı zaferlere ve Haçlı seferi sırasındaki liderlik vasıflarına kadar uzanan bir kronoloji sunmaktadır. Antakya'nın kuşatması sırasında şehir savunmasında görev yapan Firuz adlı bir yerliyle yaptığı ittifak, şehrin ele geçirilmesinde belirleyici olmuştur. Bohemond'un bu süreçteki motivasyonları, yalnızca dini değil, kişisel kazanç ve iktidar arayışıyla da ilişkilendirilmiştir. Çalışmada ayrıca, Bohemond'un Antakya'nın kontrolü için Haçlı liderleriyle yaşadığı çekişmeler ve şehrin düşmesinden sonraki siyasi hamleleri tartışılmaktadır. Makale, Bohemond'un liderlik stratejilerinin başarısına rağmen, esaret dönemi sonrası düşüşüne ve Antakya'yı terk edişine değinerek, Ortaçağ'daki liderlik, güç ve düşüş temalarını incelemektedir. Bu bağlamda, Antakya Prinkepsliği'nin kuruluş süreci, Norman askerî kültürünün ve Haçlı seferlerinin Ortaçağ'daki rolüne dair geniş bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antakya, Norman, Bohemond, Birinci Haçlı Seferi, Haçlılar.

Atf Bilgisi

Başat, Umut, "Antakya Surlarında Bir Norman: Taranto Kontu Bohemond", TÜRKAV Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 4/2 (Aralık 2024), 369-384.

*Bu çalışma Prof. Dr. Yusuf Ayönü danışmanlığında 23.06.2020 tarihinde sunulan "Taranto Kontu Bohemond (Hayatı ve Faaliyetleri)" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

A Norman on the Walls of Antioch: The Count Bohemond of Taranto

Umut BAŞAT | [0000-0002-9327-0135](https://orcid.org/0000-0002-9327-0135) |
umutbasat@windowslive.com
Dokuz Eylül University, İzmir, Türkiye
ROR ID: <https://ror.org/00dbd8b73>

Abstract

One of the most significant events of the Middle Ages, the Crusades, profoundly impacted nearly the entire Near East and reshaped its political structure. The city of Antioch was among the regions affected by this transformation, becoming one of the key targets of the First Crusade. After a lengthy siege, the city was captured, and a principality was established under the rule of Norman Bohemond, Count of Taranto. Bohemond struggled to maintain his presence in Antioch until he left the city in 1104 to travel to Italy, following years of arduous battles and challenges. The primary aim of this article is to examine this struggle from Bohemond's perspective and to present a city-centered narrative. This approach stems from the relatively nascent stage of Crusades studies in Turkey, where efforts to analyze these events through the lens of key figures remain scarce. The research relies on primary sources from the period, compiling information provided by contemporary accounts and organizing them within a coherent framework. The article traces a chronology of Bohemond's military career, beginning with his early failures, his victories against the Byzantine Empire, and his leadership qualities during the Crusades. A pivotal moment was his alliance with a local named Firuz, who played a decisive role in the city's capture during the siege of Antioch. Bohemond's motivations are explored not only in terms of religious devotion but also through the lens of personal ambition and the pursuit of power. The study also discusses Bohemond's conflicts with other Crusader leaders over the control of Antioch and his political maneuvers following the city's fall. Despite his strategic successes as a leader, the article addresses his decline after his period of captivity and his eventual departure from Antioch. By examining themes of leadership, power, and downfall in the medieval era, this research provides a broad perspective on the establishment of the Principality of Antioch, the role of Norman military culture, and the significance of the Crusades during the Middle Ages.

Keywords: Antioch, Norman, Bohemond, First Crusade, Crusaders.

Citation

Başat, Umut, "A Norman on the Walls of Antioch: The Count Bohemond of Taranto", TÜRKAV Institute of Public Administration Journal of Social Sciences, 4/2 (December 2024), 369-384.

Giriş

6 Şubat 2023 sabahı yaşanan felaketle büyük bir yara alan ve büyük bir bölümü yerle bir olan ülkemizin en güzel şehirlerinden Antakya, Ortaçağ'da bu coğrafyanın en güzel kentlerinden biriydi. O dönemde gören herkesin arzuladığı, her liderin hükmetmek isteyebileceği türden bir kentti. Sırtını yasladığı Habibi Neccar Dağı, dağdan ovaya doğru uzanan yeşillerle süslü sokakları, farklı farklı mimari üsluba sahip evleri ve nihayetinde aşılmaz sanılan surları ile bir doğa harikası gibiydi.

Antakya kenti tarihin her dönemi göz önündeydi ve uğruna nice kanlar dökülmüştü. Dar sokaklarında pek çok büyük lider dolaşmış, surlarından ovayı pek çok asker gözlemişti. Ancak bunlar içinde biri vardı ki, binlerce kilometre öteden buraya gelmiş ve uzun boyunu tamamlayan sarıya çalan saçlarıyla muadillerinden ayrılmıştı. Demirköprü'den Antakya'ya ilk baktığı andan itibaren kenti arzulamış ve nihayetinde 1098 yılının 3 Haziran'ı sabaha karşı Antakya surlarına ilk adımını atmıştı.

Tam da o anda şüphesiz ki gururlu bir gülümsemeye etrafını seyreden bu Norman asilzadesi Taranto Kontu Bohemond, askerlerine emirler yağdırmış ve şehrin hızlıca kontrolünü eline almayı dilemişti. Anadolu'nun ve Suriye'nin birleştiği noktada, her iki coğrafyaya hâkim olmak için de alınması gereken bir kent onun çabaları ve bağlantıları sayesinde ele geçirilmek üzereydi. Antakya'nın surlarında durup eserini seyretmeyi kendince hakediyordu. Gece sabaha ulaşmak üzereydi ve her şey onun planladığı gibi gidiyordu. Askerleri ve diğer Haçlılar şehre sızarken, o aklından belki de geçmişini geçiriyordu.

1. Birinci Haçlı Seferi'nden Önce Bohemond

Antakya surlarının tepesindeki bu dev adamın yaşam serüveni Güney İtalya'da başlamıştı. Normanların bölgedeki lideri Robert Guiscard ile yine bir Norman asilzade olan Alberada'nın oğlu olarak

dünyaya gelmiş¹ ve annesinin yanında geçen çocukluk yıllarının ardından babasının yanında askeri lider olmayı öğrenmeye başlamıştı². Babasının yanında bir asker olarak pişmeye başladığı dönemlerde görevler almaya da başlamıştı. Kısa sürede hem kendine güvenini kazanmış hem de babasının rahatlıkla görev verebileceği bir komutan olmaya başlamıştı. Nihayet ilk görevi kendisine verildiğinde yirmili yaşlarındaydı. O dönemin ismini bilmediğimiz çağdaşlarından birisi, *Chronicon Breve Northmannicum*'da Bohemond'un isyancı bir kentte düzeni sağlamak için gönderildiğini, ancak ilk görevi kayda değer bir başarıyla tamamlamadığını yazmıştı³.

Güney İtalya gibi hareketli ve sıkıntılı bir bölgede, Robert Guiscard gibi bir liderin ordusunda görev almak, aslında umut vadeci bir askeri kariyerin işareti olacaktır. Norman genlerinin getirdiği savaşçılık özellikleriyle Ortaçağ tarihinin adı unutulmayacak komutanlarından biri haline getirecekti. Önünde uzun ama maceralı bir yol vardı. Başına gelecek olaylar onu pişirecek, daha da çok tecrübe kazanmasını sağlayacak ve kaya gibi sert bir karaktere çevirecekti.

Babasının ordusunda yaptığı bu askeri kariyerin ilk ciddi sınavı Bizans'a karşı olmuştu. Çağının en büyük siyasi dehalarından biri olan Bizans imparatoru Aleksios Komnenos'a karşı girilen ve Bizans'ın en batı eyaletlerini işgali hedefleyen bu harekâta, Bohemond babasının yardımcı komutanıydı. Ordudaki 2 numaralı adam olması beklentileri de yükseltmiş ve Bohemond verilen bu görevin üstesinden gelmeyi başarmıştı. 1081 ile 1085 yılları arasında kapsayan bu harekâtın ilk yarısında babasının emrinde verilen her görevi yerine getirmiş, babasının İtalya'ya dönmek zorunda kaldığı 1083 yılından itibaren ise harekâtın birinci komutanlığını üstlenmişti.

¹ Ordericus Vitalis, *The Ecclesiastical History England and Normandy*, c. III, ing. çev. Thomas Forester, M. A., Henry G. Bohn York Street Covent Garden, Londra 1854, s. 366.

² Ralph Bailey Yewdale, *Bohemond I, Prince of Antioch*, Princeton University Press, Princeton 1924, s. 7; Ebru Altan, *Antakya Haçlı Prinçepşliği Tarihi Kuruluş Devri (1098-1112)*, TTK, Ankara 2018, s. 29; Susan B. Edgington, "Bohemund I of Antioch", *The Crusades An Encyclopedia*, C. I, ed. Alan V. Murray, Oxford 2006, s. 175.

³ *Chronicon breve Nortmannicum*, *Rerum Italicarum Scriptores*, V, içinde, yay. Ludovico Antonio Muratori, 1724, s. 278 (VI).

Bu süreçte Aleksios'a soğuk terler döktürmesine rağmen, babasının ani ölümüyle harekâtı bırakmak zorunda kalmıştı⁴.

Babasının bu ani ölümünden sonra, kendisini üvey kardeşi Roger Borsa ile bir taht mücadelesi içinde bulmuştu⁵. Bohemond'un üvey annesinin etkisi ve amcası Sicilya kontu Roger'ın korumasıyla Apulia Dükalığı'nın başına geçen üvey kardeş Roger Borsa, Bohemond'u sindirmeyi ve İtalya'da çizmenin topuğundaki küçük Taranto bölgesinin kontluğuyla yetinmesini sağlamayı başarmıştı⁶. Büyük ideallere sahip olan Bohemond, elinde kalan bu küçük araziyle şüphesiz ki kendisini topraksız bir lord gibi hissetmişti. Gözünü dışarıya dikip arayışlara girdiği bir zamanda Birinci Haçlı Seferi ordularıyla karşılaşmıştı. İşte o anda, gözünde iyi ve parlak bir gelecek canlanmış olmalıydı. Haçlı Seferi'ne katılmakta gecikmemiş ve derhal bir ordu toplamıştı⁷. Vücuda getirdiği ordu, Birinci Haçlı Seferi'nin de en tecrübeli ordusu haline gelmişti.

2. Haç Kuşanmış Bohemond

Başlarında Güney İtalya'da çocukluktan itibaren askerlerin arasında pişmiş, Bizans'a karşı oldukça başarılı mücadeleler yürütmüş ve babasından aldığı kurnazlık ile liderlikte seviye atlamış Bohemond olan ordu, hem Bizanslı halkın hem de imparator Aleksios Komnenos'un en çekindiği Birinci Haçlı Seferi ordusuydu. Çekinmekte de haklıydılar, zira daha 14 sene önce yaşanan Bizans-Norman savaşlarının verdiği korku henüz hafızalarda tazeydi. Bizans idaresi oldukça sefer ordularına oldukça temkinli yaklaşmıştı. Bu nedenle Bohemond dahil tüm Haçlı liderlerden bağlılık yemini almıştı. Hızla Anadolu'ya geçirilen Haçlılar, önce İznik'i kuşatıp

⁴ Ralph Bailey Yewdale, *age*, s. 22.

⁵ Geoffrey Malaterra, *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of His Brother Duke Robert Guiscard*, ing. çev. Kenneth Baxter Wolf, The University of Michigan Press, Ann Arbor 2005, s. 180.

⁶ Geoffrey Malaterra, *age*, s. 180.

⁷ Geoffrey Malaterra, *age*, s. 204, Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 82; *Anonim Haçlı Tarihi*, çev. Ergin Ayan, Selenge Yayınları, İstanbul 2013, s. 58; Peter Tudebodus, *Bir Tanığın Kaleminden Birinci Haçlı Seferi: Kudüs'e Yolculuk*, çev. Süleyman Genç, Kronik Kitap, İstanbul 2019, s. 68-69; Marino Sanudo Torsello, *The Book of the Secrets of the Faithful of the Cross (Liber Secretorum Fidelium Crucis)*, ing. çev. Peter Lock, Routledge, Abingdon 2011, s. 218-219.

Bizans kontrolüne girmelerini sağlamış⁸, sonra yollarına devam ederek Dorylaion'da büyük bir Türk ordusunu mağlup etmişlerdi. Konya'da ve yol üzerinde birkaç çatışma daha olsa da Haçlılar Antakya önlerine kadar büyük bir sorun yaşamadan gelmişlerdi⁹.

Bu aşamaya kadar Haçlı ordularında çok öne çıkmayan Bohemond, Antakya Kuşatması'nın en önemli figürü haline gelmişti. Zira kuşatma boyunca Haçlı ordularının başkomutanı gibi hareket etmiş, sözlerini diğer liderlere geçirmişti. Kurt bir asker ve lider olan Bohemond, Antakya'nın kuşatmayla ele geçirilemeyeceğini görmüş ve şehri ihanetle ele geçirmek için harekete geçmişti. Şehri şüphesiz diğer liderlerden daha çok arzuluyor ve bu kenti Haçlılar arasında ilk ele geçirecek lider olmak istiyordu.

Dönemin şahitlerine göre, Bohemond kuşatmanın başlarından beri Firuz isimli bir Ermeni dönmesi ile iletişim halindeydi ve Firuz'u şehrine ihanet etmeye ikna etmişti. Geçmişte şehir idaresiyle de sorunlar yaşamış olan Firuz, Bohemond ile birlikte yaptıkları plana binaen 1098 yılının 2 Haziran gününü 3 Haziran gününe bağlayan gece, gün ağarırken kendi muhafızı olduğu 2 kuleyi Bohemond'a teslim edecekti. O gece, sabaha karşı şehir savunucularını şaşırtmak

⁸ Anna Komnena, *Alexiad*, çev. Bilge Umar, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1996, s. 327-329; Raimundus Aguilers, *Haçlılar Kudüs'te: Bir Papazın Gözünden İlk Haçlı Seferi*, çev. Süleyman Genç, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2019, s. 60-61; *Anonim Haçlı Tarihi*, s. 68-70; Peter Tudebodus, *age*, s. 78-79; Fulcherius Carnotensis, *Kudüs Seferi (Kutsal Toprakları Kurtarmak)*, çev. İlcan Bihter Barlas, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 66-67; *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği I*, haz. Ergin Ayan, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2016, s. 119-128; Ralph of Caen, *The Gesta Tancredi: A History of the Normans on the First Crusade*, ing. çev. Bernard S. Bachrach ve David S. Bachrach, Ashgate Publishing, Hampshire 2005, s. 39-40; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 224; Münecimbaşı Ahmed b. Lütfullah, *Câmiu'd-Düvel, c. II*, yay. Ali Öngül, Akademi Kitabevi, İzmir 2001, s. 14-15.

⁹ Anna Komnena, *age*, s. 332; Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 99-100, 108; Anonim Haçlı Tarihi, s. 71-73, 82; Peter Tudebodus, *age*, s. 79-83, 92; Raimundus Aguilers, *age*, s. 63-65; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 68-71, 76; Willermus Tyrensis, *age*, C. I, s. 129-133, 163-164; Albert of Aachen, *Historia Ierosolimitana History of the Journey to Jerusalem*, ing. çev. Susan B. Edgington, Clarendon Press, Oxford 2007, s. 129-137; Ralph of Caen, *age*, s. 44-56; İbnü'l-Esîr, *İslâm Tarihi (el-Kâmil fi't-Târib Tercümesi)*, C. 8, çev. Ahmet Ağırakça vd., Ocak Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 411; *Azîmî Tarihi: Selçuklular Dönemiyle İlgili Bölümler (H. 430-538= 1038/39-1143/44)*, çev. Ali Sevim, TTK, Ankara 2006, s. 37.

için Bohemond'un planıyla Haçlı ordusu şehirden uzağa doğru sefere gider gibi uzaklaşmıştı. Sabah alacakaranlığında sessizce geri dönen ve surlara yaklaşan ordu, Bohemond'un askerlerinin Firuz'un kulelerine gizlice tırmanmaları ve sur kapılarını açmaları ile şehre giriş yapmaya başlamıştı. Bu an Haçlılar için önemli bir eşiğin aşılması, Bohemond için ise kendisinin ve ahfadının geleceğine dair önemli bir adımdı. Şimdi sırada şehrin kontrolünü tamamen ele geçirmek vardı. Surların tepesindeki dev ve beraberindeki Haçlı liderler, hızlıca şehri ele geçirmeye başladılar. Büyük bir Müslüman katliamı yaptılar. Bunca katliama rağmen Antakya iç kalesini ele geçirmeyi başaramadılar¹⁰.

3. Bohemond Antakya Surlarında

İtalya'da kendisine verilen toprakları yetersiz gören ve kendisinin topraksız kontlar gibi hisseden Bohemond, Antakya nezdinde önemli bir toprak kazandı. Şehrin düşüşünde en önemli pay sahibiydi, zira Firuz'un ihanet sürecinin mimarı oydu. Bu payı nedeniyle şehrin kontrolünü de kendi tekeline almayı arzuluyordu. Ancak önünde tüm Haçlıların bölgedeki kaderini etkileyecek bir engel vardı. Şehrin düşüşünden kısa bir süre sonra bölgeye ulaşan Musul Emiri Kürboğa komutasındaki bir ordu şehri kuşatmaya hazırlanıyordu. Büyük Selçuklu Sultanı'nın emriyle bölgeye gelen ve pek çok büyük Türk komutanını da içeren bu ordu, Haçlıları

¹⁰ Anna Komnena, *age*, s. 334-335; Ioannes Zonaras, *Tarihlerin Özeti (Kitap XVII-XVIII)*, çev. Bilge Umar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2008, s. 174; Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 121-125; William of Malmesbury, *Chronicle of the Kings of England. From The Earliest Period to the Reign of King Stephen*, ing. çev. John Allen Giles, D. C. L., Henry G. Bohn York Street Covent Garden, Londra 1847, s. 380-381; Anonim Haçlı Tarihi, s. 103-105; Peter Tudebodus, *age*, s. 116-119; Raimundus Aguilers, *age*, s. 90-93; Willermus Tyrensis, C. I, s. 215-226; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 82-83; Ralph of Caen, *age*, s. 91-92; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 232; İbnü'l-Esîr, *age*, C. 8, s. 412; İbn Kalânîsî, *Şam Tarihine Zeyl -I. ve II. Haçlı Seferleri Dönemi-*, çev. Onur Özatağ, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015, s. 3-4; İbnü'l-Verdî, *Bir Ortaçağ Şairinin Kaleminden Selçuklular*, çev. Mustafa Alican, Kronik Kitap, İstanbul 2017, s. 53; *Urfa'lı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papa'z Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, çev. Hrant D. Andreasyan, TTK, Ankara 2000, s. 196-197; Gregory Abû'l-Farac (Bar Hebraeus), *Abû'l-Farac Tarihi*, C. II, çev. Ömer Rıza Doğrul, TTK, Ankara 1987, s. 339; *Anonim Süryani Kroniği (I. ve II. Haçlı Seferleri)*, çev. İlhan Aslan, Post Yayın Dağıtım, İstanbul 2019, s. 18/I. ve II. *Haçlı Seferleri Vekayinamesi*, çev. Vedii İlmen, Yaba Yayınları, İstanbul 2005, s. 12; Münecceimbaşı Ahmed b. Lütfullah, Câmîu'd-Düvel, C. II, s. 10, 15.

Antakya iç kalesi ve surlar arasında sıkıştırmıştı. Bu önemli tehdit karşısında Haçlılar şehri alma aşamasındaki gösterdiği başarılarından ötürü Bohemond'u başkomutan seçerek etrafından birleştiler. Her geçen gün arzusuna daha çok yaklaşıyordu. Askerlerini denetlemek için surlara çıktığında şüphesiz ki aklında olan düşüncelerden biri de buydu. Surlardan baktığında şehrin güzelliği onu büyülüyor olmalıydı.

Arzusuna biran önce kavuşabilmek için planladığı bir ani hücum hareketiyle, zaten içten içe kaynamakta olan Kürboğa komutasındaki orduyu darma duman etti¹¹. Bohemond'un bu planı sayesinde kazanılan ganimetlerin şehre taşınması günler sürdü. Artık şehrin kontrolünü eline geçirmek için başka bir engel kalmamış gibi gözüküyordu. Ancak Bohemond'un hesaba katmadığı bir şey daha vardı. Haçlı ordusunda Antakya'yı isteyen tek lider o değildi. Toulouse Kontu Raymond'un da Antakya'da gözü vardı ve bazı stratejik noktaları da elinde tutuyordu¹².

Birinci Haçlı Seferi'nin başlarından beri Toulouse Kontu Raymond ile Bohemond'un yıldızı hiç barışmamıştı. Sık sık anlaşmazlıklarda karşı karşıya gelmişlerdi. Haçlılar arasında Bohemond açgözlülüğünü ve hırslılığını ön plana çıkaran bir lider olarak anlaşılırken, Raymond Haçlı düşüncesini ön plana koyan bir

¹¹ Anna Komnena, *age*, s. 342; Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 136-142; William of Malmesbury, *age*, s. 381-382; Anonim Haçlı Tarihi, s. 129-132; Peter Tudebodus, *age*, s. 142-146; Raimundus Aguilers, *age*, s. 113-117; Willermus Tyrensis, C. I, s. 259-273; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 87-90; Ralph of Caen, *age*, s. 104-110; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 232-233; İbnü'l-Esîr, *age*, C. 8, s. 413; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye (Büyük İslam Tarihi)*, c. 12, çev. Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İstanbul 1994, s. 303-304; Azîmî Tarihi, s. 37; İbn Kalânîsî, *age*, s. 4; İbnü'l-Verdî, *age*, s. 53-54; Anonim Süryani Kroniği, s. 19/ I. ve II. Haçlı Seferleri Vekayinamesi, s. 12-13; Gregory Abû'l-Farac, *age*, C. II, s. 340; Suryanî Patrik Mihailin Vakainamesi, II. Kısım (1042-1195), çev. Hrant D. Andreasyan, TTK Basılmamış Nüsha, Ankara 1944, s. 41; Urfalı Mateos, s. 197-198; Korykoslu Hayton, Doğu Ülkeleri Tarihi'nin Altın Çağı, çev. Altay Tayfun Özcan, Selenge Yayınları, İstanbul 2015, s. 65; Müverrih Vardan, *Türk Fetihleri Tarihi (889-1269)*, çev. Hrant D. Andreasyan, Post Yayın Dağıtım, İstanbul 2017, s. 51; Münecceimbaşı Ahmed b. Lütfullah, *Câmiu'd-Düvel*, C. I, yay. Ali Öngül, Akademi Kitabevi, İzmir 2000, s. 227.

¹² Anonim Haçlı Tarihi, s. 134-135; Peter Tudebodus, *age*, s. 147-148; Raimundus Aguilers, *age*, s. 119; Willermus Tyrensis, C. I, s. 279; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 233.

lider olarak görülüyordu. Bu, Bohemond'un kötü Raymond'un iyi lider olarak değerlendirilmesine neden oluyordu. Antakya'ya sahip olabilmesi için Bohemond'un önce bu algıyı aşması gerekiyordu.

Bohemond, Antakya'nın kaderine karar vermek için toplanan liderlere, Bizans imparatoru Aleksios'un kendilerine yardım etmeye gelmediğini, böylelikle şehrin kaderini Haçlıların belirlemesi gerektiğini söyledi. Antakya'da dökülen kanların bir karşılığı olmalıydı ve buranın idaresini üstlenecek olan Bohemond, Kudüs'e gitme yemininden de feragat etmeyi kabul edecekti¹³. Bu bir samimi bir Haçlı için çok kıymetli bir fedakarlık olabilirdi, ancak Bohemond samimi bir Haçlı değil kendi ikbalini düşünen haris bir liderdi.

Bu ilk toplantıda Antakya'nın hakimiyetinin kimde kalacağına dair bir sonuç alınmadı. Karar daha sonraya bırakıldı ve bu esnada için için kaynamaya başlayan Haçlı ordusundakilerin baskılarıyla Birinci Haçlı Seferi'ne devam etmek adına görüşmeler yapıldı. Seferin gidişatını engellememesi ve sefere iştirak etmesi karşılığında Köprü Kapısı ve Yağışyan Sarayı dışında Antakya'nın geri kalan kısmının kontrolü Bohemond'a bırakıldı. Bu iki mevkinin kontrolü Raymond'un elinde kaldı¹⁴.

Bohemond'un beraberinde yola devam eden Haçlılar, 11 Aralık 1098 günü Maarratünnuman şehrini ele geçirdiler. Bu şehrin kontrolü için de Raymond ve Antakya arasında husumet çıkması ve seferin devamının tehlikeye girmesi üzerine Bohemond Antakya'ya döndü. Haçlı liderlerin de baskısıyla Raymond seferin devamı için Antakya'da elinde tuttuğu iki mevkiden vazgeçmek zorunda kaldı. 1099 yılı başlarken, Bohemond Antakya'nın tamamını ele geçirmekteydi¹⁵. Bu, neredeyse yaklaşık bir buçuk yıldır ulaşmak için yoğun çaba sarfettiği hedefine varması anlamına geliyordu. Artık tahtında keyifle geriye yaslanabilir, derin bir nefes alabilirdi. Antakya'yı Hristiyan Doğu'nun en önemli şehri yapmaya, eski

¹³ Thomas Asbridge, *Haçlı Seferleri*, çev. Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul 2014, s. 102.

¹⁴ Anonim Haçlı Tarihi, s. 138; Peter Tudebodus, *age*, s. 152-153; Raimundus Aguilers, *age*, s. 132; Willermus Tyrensis, C. I, s. 289

¹⁵ Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 159; Anonim Haçlı Tarihi, s. 143; Peter Tudebodus, *age*, s. 159-161; Willermus Tyrensis, C. I, s. 292-293; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 96.

ihtişamını yeniden kazandırmaya çalışacaktı. Mevcut durumda, bilgi ve birikimiyle Doğu'da bunu başarabilecek tek lider kendisiydi.

Bundan sonrası için Antakya'daki mevcudiyetini resmîleştirmek gerekiyordu. Ama bir yandan da devam eden bir sefer vardı ve katılacağına söz vermişti. Sözünü tutmak için hareket tarihi olan 1 Mart'ta liderlerle Lâzikiye'de buluştu. Ancak daha henüz taze olan devletini Bizans'tan korumak için Antakya'da bulunmalıydı¹⁶. Lâzikiye'den geri dönüp Bizans ile uğraşma kararı aldı. Şehrin teslimini isteyen Bizans elçilerini eli boş gönderen Bohemond, Lâzikiye iç kalesini Bizans'ın elinden almak için sefere çıkıp orayı kuşattı. Kuşatma esnasında bölgeye gelen yeni Papalık elçisi Daimbert'i de ikna etmeyi başarıp kuşatmaya dahil etse de diğer Haçlı liderlerin araya girmesinden dolayı kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı¹⁷.

Bohemond'un Daimbert ile temasları ve aralarında bir bağ oluşması, Antakya'daki Norman varlığı için bir dönüm noktası oluşturmuştu. Zira Lâzikiye kuşatmasından sonra Antakya'ya gelen Daimbert, Bohemond'un etkisine yeniden girmiş ve birlikte Kudüs'e gitmeyi istemişti. 1099 yılının Aralık ayında Daimbert ve Bohemond Kudüs'e gittiler¹⁸, Daimbert Kudüs Patriği olarak taç giydikten sonra aynı törende Bohemond'a da Antakya Haçlı Prinkepsliği tacını giydirdi¹⁹. 1100 yılı başlarken Antakya Haçlı Prinkepsliği resmî bir statü kazanmış, Bohemond da bu devletin meşru hâkimi olmuştu. Yaklaşık bir buçuk sene önce, şehri ele geçirdiği gece surlardan şehri izlerken bu anı da hayal etmiş olmalıydı.

4. Antakya Haçlı Prinkepsliği

Şehrin hakimiyetini adım adım sağlamış olan Bohemond için sıra devletin sınırlarını genişletmekteydi. İlk hedefi, o sıralar sıkıntılarla boğuşan Halep Melikliği idi. Antakya ile Halep arasındaki irili ufaklı

¹⁶ Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 163; Anonim Haçlı Tarihi, s. 147; Peter Tudebodus, *age*, s. 165; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 234.

¹⁷ Ralph Bailey Yewdale, *age*, s. 88.

¹⁸ William of Malmesbury, *age*, s. 397; Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği II, çev. Ergin Ayan, Gece Kitaplığı, Ankara, 2018, s. 49; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 111-114; Ralph of Caen, *age*, s. 156; Marino Sanudo Torsello, s. 241.

¹⁹ Albert of Aachen, *age*, s. 497-499; Willermus Tyrensis, C. II, s. 49; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 114; Ralph of Caen, *age*, s. 156.

kentlerin büyük çoğunluğu Bohemond'un hâkimiyetini tanımak zorunda kaldı²⁰. Üstüne üstlük Kellâ Savaşı'nda doğrudan Halep Meliki Rıdvan'ı da mağlup etti²¹. Bu savaş sonrasında daha planlı hareket etmek ve Antakya'nın burnunun dibindeki Halep'te bulunan Selçuklu varlığını sonsuza dek tarihe gömmek için organize olmak adına Antakya'ya dönen Bohemond'a hazırlıklarla uğraştığı sırada bir haberci ulaştı²². Bu haberci, Bohemond'un bundan sonraki hayatını tüm yönleriyle değiştirecek bir haber taşıyordu.

Haberde Malatya'nın hâkimi Ermeni Gabriel, yıllardır süregelen Danişmendli tehdidinden ötürü Bohemond'u Malatya'ya davet ediyor ve şehrin kontrolünü kendisine bırakacağını vaat ediyordu²³. Malatya'ya hâkim olmanın, Halep'e hâkim olmaktan daha avantajlı olmasından ötürü Bohemond bu teklifi bir saniye bile düşünmemiş olmalıydı, zira hemen tüm işlerinden vazgeçip Malatya'ya yönelmişti. Ancak kendisini bekleyen bir tuzak olabileceği ihtimalini hesaba katmamıştı. Zira kendinden emin, temel önlemleri almadan ilerlemişti. Malatya'ya varmak üzereyken, Danişmendli Gümüştekin'in pususuna düştü ve tamı tamına 3 yıl esir kalacağı Niksar'a götürüldü²⁴.

Esarete kaldığı 3 yıllık süreç, Bohemond'un kişiliğinde çok şeyi alıp götürdü. Antakya surlarında durup eserine bakan o mağrur ve hırslı lider, artık yoktu. Esaretten bölgedeki yerel idarecilerin ödedikleri fidyelerle kurtulduktan sonraki süreçte artık eski yayılmacı Bohemond da yoktu. Artık mecbur kalmadıkça savunmada kalmayı tercih ediyordu. Savaşı tercih ettiği durumlarda ise esaret öncesindeki o yılmaz karakteri kolay pes eden bir karaktere

²⁰ İbnü'l-Esîr, *age*, C. 8, s. 431; İbn Kalânîsî, *age*, s. 7.

²¹ Azîmî Tarihi, s. 38; İbnü'l-Adîm, *age*, s. 93.

²² Urfalı Mateos, s. 204.

²³ Anonim Süryani Kroniği, s. 21/I. ve II. Haçlı Seferleri Vekayinamesi, s. 14.

²⁴ Ordericus Vitalis, *age*, C. III, s. 307; William of Malmesbury, *age*, s. 399; Willermus Tyrensis, C. II, s. 58; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 117-118; Ralph of Caen, *age*, s. 156-157; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 242; İbnü'l-Esîr, *age*, C. 8, s. 430-431; İbn Kesîr, *age*, C. 12, s. 308-309; Azîmî Tarihi, s. 38; İbn Kalânîsî, *age*, s. 7; İbnü'l-Verdî, *age*, s. 55; Urfalı Mateos, s. 205; Müverrih Vardan, *age*, s. 52; Anonim Süryani Kroniği, s. 21/I. ve II. Haçlı Seferleri Vekayinamesi, s. 14-15; Gregory Abû'l-Farac, *age*, C. II, s. 342; Suryanî Patrik Mihail, II. Kısım, s. 47; Müneccimbaşî Ahmed b. Lütfullah, *age*, C. II, s. 15.

dönüşmüştü²⁵. Zira 1104 yılının ilkbaharında gerçekleşen Harran Savaşı'nda alınan ağır yenilgi, Bohemond için tükenme noktası olmuştu. Birbirinden hırslı liderleri saf dışı bıraktığı ve elde ettiği Antakya'dan vazgeçme kararı aldı. Antakya'nın hakkını Avrupa'da aramak ve bu durumun sorumlusu olarak gördüğü Bizans'a karşı bir hârekat planlamak üzere 1104 yılının Eylül ayında Antakya'yı terk etti²⁶.

Sonuç

Bohemond'a kendisine kahramanlıklar kazandıran, Avrupa'nın her yanına yayılan ününü borçlu olduğu Antakya'yı terk ederken geride dolu dolu bir dönem bırakmıştı. Birinci Haçlı Seferi'nin en tecrübeli lideri olarak gelmiş, karşısına çıkan her zorluğu aşmış ve şehirler almış Bohemond, mağlup bir lider olarak Yakındoğu'yu terk ediyordu. Bir daha Antakya'ya dönemeyecekti. Bizans'a karşı Avrupa'nın önemli krallarından güçlü bir ordu toplayacak, Papalık'ın onayıyla Bizans'a karşı bir Haçlı Seferi düzenleyecek, kendisi için çok ağır bir yenilgi alacak, kağıt üzerinde Antakya'yı Bizans'a teslim etmek zorunda kaldığı onur kırıcı bir anlaşma imzalamak zorunda kalacak ve nihayet bu utançla İtalya'da 1111 senesinde hayata gözlerini yumacaktı. Bohemond'un adı ve izleri Antakya'dan uzun yıllar silinmeyecek, Memlûkler tarafından ele geçirilinceye kadar Antakya Bohemond'un ahfadı tarafından idare edilecekti.

²⁵ Bohemond'un esaret dönemindeki değişimine dair detaylı bir tahlil için bkz. Umut Başat, '*Antakya Haçlı Prinkepsi Bohemond'un Niksar'daki Esareti ve Bunun Kişiliğine Etkileri*', V. Tokat Sempozyumu (14-15-16 Ekim 2022) Bildiriler, Cilt I, ed. Coşkun Yılmaz, İstanbul 2023, s. 26-41.

²⁶ Willermus Tyrensis, C. II, s. 117; Fulcherius Carnotensis, *age*, s. 159; Ralph of Caen, *age*, s. 168-170; Marino Sanudo Torsello, *age*, s. 245; Azîmî Tarihi, s. 41; İbn Kalânîsî, *age*, s. 18; Urfalı Mateos, s. 224; Anonim Süryani Kroniği, s. 21/I. ve II. Haçlı Seferleri Vekayinamesi, s. 15; Gregory Abû'l-Farac, *age*, C. II, s. 343; Süryanî Patrik Mihail, II. Kısım, s. 48; Bohemond'un hayatının tüm safhalarını okumak ve değerlendirmek için ayrıca bkz. Umut Başat, *Anadolu'ya Saplanan Hançer*, Selenge Yayınları, İstanbul 2021.

Kaynakça | References

I ve II. Haçlı Seferleri Vekayinamesi, çev. Vedii İlmen, Yaba Yayınları, İstanbul 2005.

ALBERT OF AACHEN, *Historia Ierosolimitana History of the Journey to Jerusalem*, ing. çev. Susan B. Edgington, Clarendon Press, Oxford 2007.

ALTAN, Ebru, *Antakya Haçlı Prinkepsliği Tarihi Kuruluş Devri (1098-1112)*, TTK, Ankara 2018.

ANNA KOMNENA, *Alexiad*, çev. Bilge Umar, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1996.

Anonim Haçlı Tarihi, çev. Ergin Ayan, Selenge Yayınları, İstanbul 2013.

Anonim Süryani Kroniği (I. ve II. Haçlı Seferleri), çev. İlhan Aslan, Post Yayın Dağıtım, İstanbul 2019.

ASBRIDGE, Thomas, *Haçlı Seferleri*, çev. Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul 2014.

Azîmî Tarihi: Selçuklular Dönemiyle İlgili Bölümler (H. 430-538= 1038/39-1143/44), çev. Ali Sevim, TTK, Ankara 2006.

BAŞAT, Umut, *Anadolu'ya Saplanan Hançer: Antakya Prinkepsi Bohemond'un Hayatı ve Faaliyetleri*, Selenge Yayınları, İstanbul 2021.

BAŞAT, Umut, 'Antakya Haçlı Prinkepsi Bohemond'un Niksar'daki Esareti ve Bunun Kişiliğine Etkileri', *V. Tokat Sempozyumu (14-15-16 Ekim 2022) Bildiriler*, Cilt I, ed. Coşkun Yılmaz, İstanbul 2023, s. 26-41.

Chronicon breve Nortmannicum, Rerum Italicarum Scriptorum, V, içinde, yay. Ludovico Antonio Muratori, 1724.

FULCHERIUS CARNOTENSIS, *Kudüs Seferi (Kutsal Toprakları Kurtarmak)*, çev. İlcan Bihter Barlas, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2009.

GREGORY ABÛ'L-FARAC (BAR HEBRAEUS), *Abû'l-Farac Tarihi*, c. II, çev. Ömer Rıza Doğrul, TTK, Ankara 1987.

IOANNES ZONARAS, *Tarihlerin Özeti (Kitap XVII-XVIII)*, çev. Bilge Umar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2008.

İBN KALÂNİSÎ, *Şam Tarihine Zeyl -I. ve II. Haçlı Seferleri Dönemi-*, çev. Onur Özatağ, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015.

İBN KESİR, *el-Bidâye ve'n-Nihâye (Büyük İslam Tarihi)*, c. 12, çev. Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İstanbul 1994.

İBNÜ'L-ADÎM, *Buğyetü't-taleb fi Tarihi Haleb (Seçmeler): Biyografilerle Selçuklular Tarihi*, çev. Ali Sevim, TTK, Ankara 1982.

İBNÜ'L-ESİR, *İslâm Tarihi (el-Kâmil fi't-Tarih Tercümesi)*, c. 8, çev. Ahmet Ağrakça vd., Ocak Yayıncılık, İstanbul 2016.

İBNÜ'L-VERDÎ, *Bir Ortaçağ Şairinin Kaleminden Selçuklular*, çev. Mustafa Alican, Kronik Kitap, İstanbul 2017.

KORYKOSLU HAYTON, *Doğu Ülkeleri Tarihi'nin Altın Çağı*, çev. Altay Tayfun Özcan, Selenge Yayınları, İstanbul 2015.

MARINO SANUDO TORSELLO, *The Book of the Secrets of the Faithful of the Cross (Liber Secretorum Fidelium Crucis)*, ing. çev. Peter Lock, Routledge, Abingdon 2011.

MÜNECCİMBAŞI AHMED B. LÜTFULLAH, *Câmiu'd-Düvel*, c. I, yay. Ali Öngül, Akademi Kitabevi, İzmir 2000.

MÜNECCİMBAŞI AHMED B. LÜTFULLAH, *Câmiu'd-Düvel*, c. II, yay. Ali Öngül, Akademi Kitabevi, İzmir 2001.

MÜVERRİH VARDAN, *Türk Fetihleri Tarihi (889-1269)*, çev. Hrant D. Andreasyan, Post Yayın Dağıtım, İstanbul 2017.

ORDERÏCUS VİTALİS, *The Ecclesiastical History England and Normandy*, c. III, ing. çev. Thomas Forester, M. A., Henry G. Bohn York Street Covent Garden, Londra 1854.

PETER TUDEBODUS, *Bir Tanığın Kaleminden Birinci Haçlı Seferi: Kudüs'e Yolculuk*, çev. Süleyman Genç, Kronik Kitap, İstanbul 2019.

RAIMUNDUS AGUILERS, *Haçlılar Kudüs'te: Bir Papazın Gözünden İlk Haçlı Seferi*, çev. Süleyman Genç, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2019.

RALPH OF CAEN, *The Gesta Tancredi: A History of the Normans on the First Crusade*, ing. çev. Bernard S. Bachrach ve David S. Bachrach, Ashgate Publishing, Hampshire 2005.

Suryanî Patrik Mihailin Vakainamesi, II. Kısım (1042-1195), çev. Hrant D. Andreasyan, TTK Basılmamış Nüsha, Ankara 1944.

Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162), çev. Hrant D. Andreasyan, TTK, Ankara 2000.

Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği I, haz. Ergin Ayan, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2016.

Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği II, çev. Ergin Ayan, Gece Kitaplığı, Ankara 2018.

WILLIAM OF MALMESBURY, *Chronicle of the Kings of England. From The Earliest Period to the Reign of King Stephen*, ing. çev. John Allen Giles, D. C. L., Henry G. Bohn York Street Covent Garden, Londra 1847.

YEWDALÉ, Ralph Bailey, *Bohemond I, Prince of Antioch*, Princeton University Press, Princeton 1924.

	
Makale Bilgileri:	
Değerlendirme:	<i>İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme</i>
Etik Beyan:	<p>* Bu çalışma Prof. Dr. Yusuf Ayönü danışmanlığında 23.06.2020 tarihinde sunulan "Taranto Kontu Bobemond (Hayatı ve Faaliyetleri)" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.</p> <p>* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.</p>
Benzerlik Taraması:	<i>Yapıldı / Turnitin / intihal.net vb.</i>
Etik Bildirim:	<i>turkansosyalbilimlerdersisi@gmail.com</i>
Etik Kurul Kararı:	<i>Etik Kurul Kararından muaftır.</i>
Katılımcı Rızası:	<i>Katılımcı yoktur.</i>
Mali Destek:	<i>Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.</i>
Çıkar Çatışması:	<i>Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.</i>
Telif Hakları & Lisans:	<i>Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Yazılar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.</i>
Article Information:	
Peer-Review:	<i>Double anonymized - Two External</i>
Ethical Statement:	<p>* This article is extracted from my master thesis entitled "Bobemond, Count of Taranto (His Life and Deeds)" supervised by Prof. Dr. Yusuf Ayönü (Master's Thesis, Ege University, İzmir/Türkiye, 2020).</p> <p>* It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.</p>
Plagiarism Checks:	<i>Yes / Turnitin / intihal.net etc.</i>
Complaints:	<i>turkansosyalbilimlerdersisi@gmail.com</i>
Ethics Committee Approval:	<i>It is exempt from the Ethics Committee Approval</i>
Informed Consent:	<i>No participants.</i>
Financial Support:	<i>The study received no financial support from any institution or project.</i>
Conflict of Interest:	<i>No conflict of interest.</i>
Copyrights & Licence:	<i>The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study. Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.</i>